

А. В. РУСНАК · І. І. НАДТОЧІЙ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи з дисципліни

«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Херсонський навчально-науковий інститут

А. В. РУСНАК, І. І. НАДТОЧІЙ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної роботи з дисципліни**

**«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»**

Рекомендовано Методичною радою НУК

УДК 658.5
Р 88

Автори: А. В. Руснак, д-р екон. наук, професор;
І. І. Надточій, д-р екон. наук, професор;
Рецензент: М. Д. Балджи, д-р екон. наук, професор

Рекомендовано Методичною радою НУК

Руснак А. В.

Р 88

Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» : навчально-методичний посібник / А. В. Руснак, І. І. Надточій. – Миколаїв : НУК, 2022. – 35 с.

Наведено загальні відомості про дисципліну, питання для самостійного вивчення за темами курсу, тестові завдання, теми рефератів та перелік контрольних питань, а також список рекомендованої літератури.

Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання.

УДК 658.5

© Руснак А.В., Надточій І.І., 2022
© НУК імені адмірала Макарова, 2022

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологічною основою навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» є вивчення питань забезпечення безпечної взаємодії людини з середовищем проживання і захисту населення від небезпек у надзвичайних ситуаціях; проведення наукового аналізу умов праці, технологічних процесів, організації виробництва та стану навколишнього середовища з метою виявлення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, ризиків виникнення можливих аварійних ситуацій. На підставі такого аналізу розробляються заходи та засоби щодо усунення небезпечних і шкідливих виробничих факторів, створення здорових і безпечних умов праці.

Дисципліна «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук, таких як: філософія, біологія, фізика, хімія, екологія, соціологія, економіка, правознавство і сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи знань, умінь та навичок щодо: безпечної поведінки людини в небезпечних і надзвичайних ситуаціях природного, техногенного та соціального характеру; державної системи захисту населення від небезпечних і надзвичайних ситуацій; організації виробничого процесу з використанням методів запобігання та захисту працівників від впливу небезпечних і шкідливих умов праці, які виключають негативний вплив на людину і навколишнє природне середовище.

У результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» здобувач вищої освіти повинен отримати:

- 1) інтегральну компетентність:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки;

2) загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність організовувати роботу з поліпшення стану довкілля, забезпечення здоров'я та гармонійного розвитку людини згідно з вимогами безпеки життєдіяльності;
- здатність ефективно виконувати функції, посадові обов'язки і повноваження з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі.

Очікувані результати навчання:

Очікувані програмні результати навчання включають:

1. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
2. Аналізувати та оцінювати кількісні, часові й просторові характеристики небезпеки, ідентифікувати її, а також середовище перебування щодо особистої і колективної безпеки, визначати шляхи усунення їх дії на людину.
3. Володіти навичками проведення інструктажів з охорони праці й техніки безпеки, здатність самостійно складати інструкції з охорони праці в галузі.

2. ЗМІСТ ТЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Безпека життєдіяльності

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.

Таксономія небезпек.

Структура системи безпеки життєдіяльності та індикатори загального людського розвитку. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Безпека в системі «людина-техніка-середовище». Методологічні основи забезпечення безпеки життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Критерії переходу небезпечної події у НС. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення та обсягами заподіяних або очікуваних збитків.

Джерела інформації: [2] – стор. 14-35; [3] – стор. 12-24; [4] – стор. 7-10.

Тема 2. Ризик, як кількісна оцінка небезпек. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.

Ризик, як кількісна оцінка небезпек. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийняттого (допустимого) ризику. Рівні ризику. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС.

Джерела інформації: [3] – стор. 121-135; [4] – стор. 11-12, стор. 56-60.

Тема 3. Природні небезпеки. Характер їх проявів та вплив на людей, тварин, рослини, об'єкти господарювання.

Загальна характеристика природних небезпек. Стихійні лиха. Негативний вплив космічних випромінювань.

Джерела інформації: [2] – стор. 57-104; [8] – стор. 20-24, стор. 25-28, стор. 37-38, стор. 51-57.

Тема 4. Техногенні небезпеки та їх наслідки.

Техногенні небезпеки та їх уражаючи фактори. Промислові аварії, катастрофи, основні причини їх виникнення та наслідки. Гідродинамічні аварії. Пожежі, вибухи. Небезпечні для людини фактори пожежі. Класифікація

об'єктів за їх пожежо- та вибухонебезпекою. Класифікація небезпечних хімічних речовин. Характеристика НХР згідно зі ступенем їх дії на організм людини. Класифікація суб'єктів господарювання і АТО за хімічною небезпекою.

Джерела інформації: [3] – стор. 49-97; [4] – стор. 25-42; [8] – стор.136-147.

Тема 5. Радіація. Наслідки її впливу на навколишнє середовище, життя та здоров'я людей.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань. Ознаки радіаційного ураження. Нормування радіаційної безпеки. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС.

Джерела інформації: [3] – стор. 37-48; [4] – стор.15-21; [8] – стор.124-135.

Тема 6. Соціально-політичні небезпеки, їх види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

Класифікація соціально-політичних небезпек. Соціально-політичні конфлікти. Види тероризму, його уражаючі фактори. Технологічний тероризм.

Джерела інформації: [3] – стор. 98-117; [4] – стор. 43-55; [8] – стор. 171-183.

Тема 7. Правове забезпечення безпеки життєдіяльності на виробництві та у побуті.

Загальна модель забезпечення безпеки життєдіяльності на виробництві та у побуті. Природні бар'єри захисту біосфери. Основні напрями забезпечення безпеки життєдіяльності. Функції управління пов'язанні з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією та контролем. Нормативно-правові документи. Загальні принципи надання першої долікарської допомоги постраждалим.

Джерела інформації: [3] – стор. 137-159; [4] – стор. 62-74.

Модуль 2. Основи охорони праці

Тема 8. Законодавча і нормативна база охорони праці в Україні.

Основні законодавчі акти з охорони праці. Основні положення законодавства України про працю і охорону праці. Нормативно-правові акти з охорони праці. Види відповідальності за порушення законодавства з охорони праці.

Джерела інформації: [1] – стор. 25-44, стор. 49-56, стор. 64-67, [3] – стор. 214-221; [7] – стор. 18-31.

Тема 9. Державне керування охороною праці й організація.

Органи державного керування охороною праці. Основні функції й завдання керування охороною праці. Організація служби охорони праці на підприємстві. Розробка і зміст інструкцій з охорони праці на підприємствах.

Джерела інформації: [1] – стор. 74-114; [3] – стор. 219-230; [7] – стор. 42-54.

Тема 10. Навчання з питань охорони праці.

Нормативні акти про навчання питанням з охорони праці. Навчання і перевірка знань з охорони праці. Види інструктажів з охорони праці. Обов'язки і відповідальність роботодавця щодо дотримання діючих нормативів по навчанню працюючих з охорони праці.

Джерела інформації: [1] – стор. 165-188; [3] – стор. 230-233; [6] – стор. 87-117.

Тема 11. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.

Органи державного нагляду й громадського контролю за охороною праці. Повноваження і права профспілок у здійсненні контролю за дотриманням законодавства з охорони праці.

Джерела інформації: [1] – стор. 183-188; стор. 232-234 [3] – стор. 230-233; [6] – стор. 103-117.

Тема 12. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.

Вимоги законодавства до розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Порядок і терміни

розслідування нещасних випадків на виробництві. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Порядок розслідування професійних захворювань на виробництві. Порядок розслідування аварій на виробництві.

Джерела інформації: [1] – стор. 197-212; [6] – стор. 120-132; [7] – стор. 132-145.

Тема 13. Аналіз, прогнозування та профілактика травматизму і професійних захворювань на виробництві.

Мета і методи аналізу травматизму і професійних захворювань на виробництві. Показники частоти і важкості травматизму. Профілактика травматизму і професійних захворювань на виробництві.

Джерела інформації: [1] – стор. 297-345; стор. 348-363; [3] – стор. 237-241; [6] – стор. 133-150.

Тема 14. Державне соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві.

Керування страхуванням від нещасних випадків його здоров'я. Порядок розгляду справ про страхові виплати. Порядок і терміни проведення страхових виплат. Права й обов'язки застрахованого і роботодавця, як страхувальника.

Джерела інформації: [3] – стор. 254-262; [6] – стор. 189-198; [7] – стор. 110-118.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

Тема 1. Розглянути питання з безпеки людини, суспільства, національної безпеки; культури безпеки, як елементу загальної культури, що реалізує захисну функцію людства; аксіом безпеки життєдіяльності. Ознайомитись з одиницями виміру показників класифікаційної ознаки НС та їх пороговими значеннями у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності.

Тема 2. Ознайомитись з управлінням безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику; паспортами безпеки потенційно небезпечних об'єктів; об'єктами підвищеної небезпеки та їх класифікацією.

Тема 3. Ознайомитись з основними методами виявлення природних уражаючих факторів, номенклатурою та одиницями їх виміру.

Тема 4. Ознайомитись з рівнями виробничих аварій в залежності від їх масштабу; показниками пожежо- та вибухонебезпеки речовин і матеріалів; питаннями відповідальності за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки; комплексом робіт на об'єкті з попередження НС, викликаной аварією з викидом небезпечних хімічних речовин, локалізацією та ліквідацією наслідків забруднення місцевості, води, продовольства з урахуванням чинних галузевих норм і правил хімічного контролю.

Тема 5. Знати основні вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики; комплексу робіт по захисту населення при радіаційній аварії.

Тема 6. Ознайомитись з класифікацією об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій; аналізом аварійних ситуацій під час технологічного тероризму; антитерористичними критеріями оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки; професіями підвищеного ризику; психофізіологічним впливом оточення на людину; гігієнічним нормуванням впливу шкідливих чинників на організм людини; соціальними факторами, що впливають на життя та здоров'я

людини; психологічними факторами ризику.

Тема 7. Ознайомитись з Єдиною системою цивільного захисту населення та територій; структурно-функціональною схемою державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу та повноважень органів влади; порядком підготовки матеріалів, на підставі яких надається експертний висновок щодо рівня НС.

Тема 8. Вивчити основні положення законодавства України про працю і охорону праці. Ознайомитись з нормативно-правовими актами з охорони праці.

Тема 9. Розглянути основні функції й завдання органів державного керування охороною праці.

Тема 10. Ознайомитися з нормативними актами про навчання питанням з охорони праці, а також перевірки знань з охорони праці.

Тема 11. Розглянути функції органів державного нагляду й громадського контролю за охороною праці.

Тема 12. Ознайомитись з вимогами законодавства до розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Розглянути порядок розслідування професійних захворювань та аварій на виробництві.

Тема 13. Знати основи профілактики травматизму і професійних захворювань на виробництві.

Тема 14. Розглянути порядок розгляду справ про страхові виплати, Порядок і терміни проведення страхових виплат.

4. РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Безпека людини – невід’ємна складова характеристики стратегічного напрямку розвитку людства.
2. Класифікація небезпек – перший крок до забезпечення безпеки.
3. Психіка людини і безпека життєдіяльності.
4. Врахування біоритмів в управління життєдіяльністю людини.
5. Значення якості харчових продуктів у життєдіяльності людини.
6. Стихійні лиха, які завдають шкоди сільському господарству.
7. Характеристика найбільших руйнівних стихійних лих в історії людства.
8. Характеристика сильнодіючих отруйних речовин та їх вплив на організм людини.
9. Основні чинники негативного впливу на здоров’я учнівської молоді (шкідливі звички, харчування, гіподинамія).
10. Шляхи попередження і усунення чинників негативного впливу.
11. Вплив техносфери на навколишнє середовище.
12. Екологічні проблеми в Україні.
13. Політичні конфлікти в Україні: причини виникнення та способи розв’язання Соціальні небезпеки: алкоголізм, куріння.
14. Причини виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру на території України.
15. Законодавство України про охорону навколишнього середовища.
16. Законодавство України про охорону здоров’я.
17. Законодавство України про охорону праці.
18. Законодавство України про дорожній рух.
19. Законодавство України про охорону атмосферного повітря.
20. Законодавство України про тваринний світ.
21. Державне управління охороною праці, структура, функції і відповідальність.
22. Державна санітарно-епідеміологічна служба, склад, коло завдань,

прав і обов'язків.

23. Керівництво Цивільною обороною.

24. Державне управління охороною навколишнього природного середовища.

25. Організація роботи з профілактики невиробничого травматизму.

26. Паспортизація потенційно небезпечних об'єктів.

27. Національна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

5. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Державний нагляд за охороною праці здійснюють:

- 1 Верховна Рада, Кабінет Міністрів
- 2 Міністерства і профспілки
- 3 Державні комітети з нагляду за ОП і з ядерної і радіаційної безпеки, Держпожежнагляд, санепідемслужба

2. Розслідування профзахворювань проводиться комісією під головуванням:

- 1 Спеціаліста служби охорони праці
- 2 Працівника санепідемстанції
- 3 Головним лікарем місцевої поліклініки

3. Забороняється перевозити на передньому сидінні легкового автомобіля або задньому сидінні мотоцикла дітей:

- 1 Дошкільного віку
- 2 Які не досягли 12-річного віку
- 3 Які не досягли 16-річного віку

4. Аварії, що призводять до загибелі людей, називаються:

- 1 надзвичайною ситуацією;
- 2 стихійним лихом;
- 3 катастрофою.

5. Нещасні випадки групові або із смертельним наслідком підлягають спец. розслідуванню під головуванням:

- 1 Працівника Держнагляду за охороною праці
- 2 Спеціаліста служби охорони праці
- 3 Технічного інспектора профспілки

6. Чи дозволяється перевозити людей вантажним автомобілем?

- 1 Забороняється
- 2 Дозволяється
- 3 Дозволяється, якщо кузов обладнано сидіннями

7. Яким чином компенсується робота у святкові та вихідні дні?

- 1 Грошова компенсація в півторакратному розмірі
- 2 2 відгули за святковий день і один за вихідний
- 3 Відгул або грошова компенсація у подвійному розмірі

8. Найнебезпечніші наслідки аварій на виробництві:

- 1 Матеріальні збитки підприємству.
- 2 Погіршення морального клімату в колективі.
- 3 Пожежі, вибухи, обвали, затоплення, утворення зон хімічного зараження.

9. Чи зобов'язаний власник під час укладання трудового договору про інформувати громадянина про небезпечні та шкідливі чинники на його робочому місці, про його права і пільги?

- 1 Ні
- 2 Так
- 3 Так, якщо громадянин цього вимагає

10. Чи беруться на облік і чи складаються акти за формою Н-1 про нещасні випадки, що сталися з особами, які

прямували до місця роботи пішки або громадським транспортом?

- 1 Не беруться на облік і не складається акт
- 2 Беруться на облік
- 3 Беруться на облік і складається акт

11. Ким регулюються протиріччя між працівником і адміністрацією з питань впровадження законодавства про працю:

- 1 Відділом охорони праці
- 2 Комісією з трудових спорів
- 3 Органом Держнагляду за охороною праці

12. Чи зобов'язаний власник повернути у фонд соціального страхування кошти, виплачені потерпілому за нещасний випадок, що стався з вини власника?

- 1 Так, якщо цього вимагає профком

2 Ні

3 Так

13. Хто розслідує і бере на облік нещасні випадки з учнями у період практики на виробництві під

керівництвом посадових осіб навчального закладу на відведеній для цієї мети ділянці?

1 Підприємство

2 Навчальний заклад

3 Розслідуються органом управління освіти, беруться на облік навчальним закладом

14. Хто входить до складу комісії з трудових спорів?

1 Керівники структурних підрозділів

2 Члени профкому та інженер з ТБ

3 В однаковій кількості члени профкому й адміністрації

15. На роботах із підвищеною небезпекою робітники проходять навчання і перевірку знань з охорони праці:

1 Щороку

2 Кожні три роки

3 Кожні п'ять років

16. Хто розслідує і бере на облік нещасні випадки зі студентами у період практики під керівництвом персоналу

підприємства?

1 Підприємство

2 Навчальний заклад

3 Орган управління освіти

17. Посадові особи, згідно з "Переліком", періодично проходять навчання і перевірку знань з охорони праці:

1 Один раз на рік

2 Один раз у три роки

3 На вимогу Держнагляду охорони праці

18. За якою формою складається акт про нещасний випадок з учнем?

- 1 За формою Н-1
- 2 За формою НН
- 3 За формою акту спеціального розслідування

19. Вкажіть послідовність відповідальності працівників за порушення законодавства з охорони праці

- 1 Адміністративна, дисциплінарна, матеріальна, кримінальна
- 2 Кримінальна, моральна, матеріальна, дисциплінарна
- 3 Адміністративна, моральна, матеріальна, дисциплінарна

20. Працівники, які двічі виявили незадовільні знання з питань охорони праці:

- 1 Направляються на курси для навчання з питань охорони праці
- 2 Мають час для третьої спроби
- 3 Працевлаштовуються відповідно до діючого законодавства

21. Розслідування хронічного профзахворювання проводиться комісією, призначеною наказом:

- 1 Керівника підприємства
- 2 Керівника вищестоящої госп. організації
- 3 Керівника санепідемстанції

22. До якого виду відповідальності притягнуто працівника, якщо йому оголошено догану?

- 1 Адміністративно
- 2 Дисциплінарно
- 3 Матеріально

23. Вступний інструктаж із працівниками, новонайманими на роботу, проводить:

- 1 Спеціаліст з охорони праці
- 2 Працівник відділу кадрів
- 3 Юрисконсульт підприємства

24. За порушення охорони праці підприємство може бути оштрафоване у відсотках від місячного фонду зарплати: а) головою Держнаглядохорони праці; б) начальником тер. управління; в) начальником інспекції

- 1 а) 2% ; б) 1% ; в) 0,5% ;
- 2 а) 3% ; б) 2% ; в) 1% ;
- 3 а) 10% ; б) 5% ; в) 2,5% .

25. Повторний інструктаж на робочому місці на роботах без підвищеної небезпеки проводиться :

- 1 Щомісяця
- 2 Один раз за півріччя
- 3 Щороку

26. Підприємство сплачує штраф за нещасний випадок, який не спричинив стійкої втрати працездатності

потерпілого, проте виник з вини підприємства, у розмірі:

- 1 Двох зарплат
- 2 Однієї зарплати
- 3 За весь період непрацездатності потерпілого з розрахунку середньомісячної зарплати

27. Для якої служби основним завданням її контроль за дотриманням протипожежних вимог?

- 1 Служби охорони праці
- 2 Пожежної служби
- 3 Служби головного механіка

28. Хто керує постійно діючою комісією з введення в експлуатацію нових і реконструйованих лабораторій, кабінетів тощо для проведення науково-дослідних робіт?

- 1 Керівник
- 2 Заступник директора
- 3 Викладач

29. У якому розмірі підприємство сплачує штраф у разі смерті потерпілого?

- 1 У розмірі річного заробітку потерпілого
- 2 У розмірі дворічного заробітку потерпілого
- 3 У розмірі трирічного заробітку потерпілого

30. Чи має право пожежна служба заборонити роботи, що проводяться з порушенням пожежної безпеки?

- 1 Ні
- 2 Так
- 3 Так, через керівника об'єкта

31. Небезпечними називаються виробничі чинники, вплив яких призводить:

- 1 До захворювань
- 2 До зниження працездатності
- 3 До травмування

32. Інструктаж учнів з безпеки під час проведення лабораторних робіт проводить:

- 1 Інженер з техніки безпеки
- 2 Лаборант
- 3 Вчитель

33. Шкідливими називаються виробничі чинники, вплив яких призводить:

- 1 До захворювань або зниження працездатності
- 2 До травмувань
- 3 До моральної втрати

34. Де і яким чином проводиться підготовка населення, незайнятого в сфері виробництва, до дій у надзвичайних ситуаціях?

- 1 На спеціальних курсах при навчальних закладах.
- 2 На підприємствах, де вони раніше працювали.
- 3 За місцем проживання самостійно в обсязі пам'ятки „Знай і вмій”.

35. Коли проводиться позаплановий (позачерговий) інструктаж з ОП?

- 1 У разі переведення працівника з одного цеху до іншого
- 2 Під час направлення для виконання одноразової або тимчасової роботи

3 За умови зміни технології або після нещасного випадку

36. У якому випадку виноситься постанова про накладання штрафу на підприємство?

- 1 За підсумками перевірки інспектором Держнаглядохоронпраці
- 2 За підсумками перевірки начальником Держнаглядохоронпраці
- 3 За підсумками комплексної перевірки стану охорони праці

37. Засоби захисту від небезпечних і шкідливих факторів: протигази, навушники, окуляри, ізолюючі костюми, спецодяг і взуття, каски - називаються:

- 1 Колективними
- 2 Індивідуальними
- 3 Основними

38. У якому випадку проводиться цільовий інструктаж з ОП?

- 1 У разі переведення працівника з одного цеху до іншого
- 2 Під час направлення для виконання одноразової або тимчасової роботи
- 3 За умови зміни технології або після нещасного випадку

39. З яких коштів бюджетна організація сплачує штраф за нещасний випадок?

- 1 Із коштів, віднесених на преміювання
- 2 Із фондів охорони праці підприємства
- 3 З фонду зарплати

40. Вогнегасники, бочки з водою, відра, лопати тощо - це засоби пожежегасіння:

- 1 Основні
- 2 Допоміжні
- 3 Первинні

41. Засоби захисту від небезпечних факторів: огороження, попереджувальна сигналізація, блокуючі пристрої, захисні екрани, обмежувачі і запобіжники називаються:

- 1 Колективними

2 Індивідуальними

3 Основними

42. До яких наслідків може призвести використання побутового газу для обігрівання, неконтрольоване горіння газового пальника під час приготування їжі?

1 До накладення штрафів газовою службою.

2 До перевитрати газу.

3 До отруєння газом.

43. Розслідування випадків пожеж виконується:

1 Органами пожеж нагляду спільно з представниками підприємства

2 Органами пожеж нагляду

3 Пожежно-технічною комісією підприємства

44. Чи перераховують підприємства кошти від сплати штрафів за нещасні випадки і профзахворювання до фонду охорони праці свого підприємства?

1 Перераховують

2 Не перераховують

3 Перераховують за узгодженням Держнаглядохоронпраці

45. Санітарні норми для учбових приміщень взимку: температури, вологості, швидкості руху повітря:

1 22-25 град. С, 70-80%, 1-2 м/с

2 16-18 град. С, 40-60%, 0,2-0,5 м/с

3 10-15 град. С, 20-30%, 0,05-0,1 м/с

46. Скільки людей має бути у службі охорони праці за умови кількості працюючих від 51 до 500 працівників (у невиробничій сфері від 101 до 500 працівників)?

1 Одна особа

2 Двоє працівників

3 За узгодженням з органами Держнаглядохоронпраці

47. Хто організовує виконання заходів щодо створення нормальних і безпечних умов праці, дотримання протипожежного режиму під час навчальних занять в аудиторіях, лабораторіях, майстернях?

- 1 Проректор з навчальної роботи
- 2 Проректор з адміністративно - господарської роботи
- 3 Відділ охорони праці і студентський профком

48. В аудиторіях навчальних закладів норма площі та об'єму на одне місце:

- 1 1-3 кв.м; 4 куб.м
- 2 4,5 кв.м; 15 куб.м
- 3 6 кв.м; 20 куб.м

49. Хто може відмінити розпорядження спеціаліста з охорони праці?

- 1 Профспілковий комітет
- 2 Керівник підприємства
- 3 Суд

50. Обов'язкові медичні огляди, попередні (під час прийняття на роботу) і періодичні (протягом трудової діяльності) проводяться для:

- 1 Працівників із слабким здоров'ям
- 2 Усіх працівників
- 3 Працюючих на роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці

51. Нещасний випадок на виробництві - це випадок, що спричинив працівникові втрату працездатності терміном не менше за:

- 1 Дві робочі зміни
- 2 Три дні
- 3 Один день

52. Хто затверджує інструкції з пожежної безпеки для структурних підрозділів навчального закладу?

- 1 Керівник структурного підрозділу
- 2 Інженер з пожежної профілактики
- 3 Проректор з адміністративно - господарської роботи

53. Перша допомога у разі поранення - зупинити кровотечу, запобігти зараженню, для чого треба:

- 1 Ополоснути рану водою і перев'язати
- 2 Засипати рану порошком
- 3 Рану обробити за допомогою марлі, вати, йодом або перекисом водню, забинтувати

54. Хто розслідує нещасні випадки невиробничого характеру, що виникли на шляху до роботи не на транспорті підприємства або під час виконання громадського обов'язку ?

- 1 Прокуратура району
- 2 Поліція
- 3 Організація, де працює постраждалий

55. Хто несе відповідальність за створення нормальних, безпечних умов праці під час проведення навчально-виховного процесу на кафедрі?

- 1 Декан факультету
- 2 Завідувач кафедри
- 3 Інженер з охорони праці

56. Хто приймає рішення про розслідування невиробничого нещасного випадку з тяжкими наслідками, що сталися у житлових приміщеннях, торгівельних об'єктах, присадибних ділянках, у місцях відпочинку ?

- 1 Організація, де працює постраждалий
- 2 Відділ охорони праці місцевого органу виконавчої влади
- 3 Прокуратура району

57. Хто виконує розслідування нещасних випадків?

- 1 Відділ охорони праці
- 2 Комісія, призначена керівником підприємства
- 3 Інспектор Держнаглядохоронпраці

58. У яких випадках дозволяється проведення навчальних занять і науково-дослідної роботи в приміщеннях кафедри:

- 1 Якщо приміщення внесене у розклад занять

2 Якщо приміщення відповідно обладнане і прийняте в експлуатацію згідно з вимогами охорони праці

3 За розпорядженням навчального відділу

59. Яка потрібна перша допомога, якщо потерпілий не дихає і не має пульсу?

1 Одягти кисневу маску

2 Викликати лікаря і чекати на його приїзд

3 Робити штучне дихання і непрямий масаж серця

60. Хто забезпечує експлуатацію, дотримання й утримання протипожежного стану будівель, споруд і території навчального закладу?

1 Відділ охорони праці

2 Заступник директора з адміністративно - господарської роботи

3 Відділ капітального ремонту

61. Чи розслідуються і беруться на облік нещасні випадки, які сталися під час дій працівника в інтересах свого підприємства без доручень власника?

1 Розслідуються, але не беруться на облік

2 Не розслідуються і не беруться на облік

3 Розслідуються і беруться на облік

62. Хто складає в навчальному закладі заявки на спецодяг та інші засоби індивідуального захисту?

1 Заступник директора, керівник підрозділу

2 Інженер з охорони праці

3 Голова комісії з охорони праці профкому

63. У межах населеного пункту під час руху проїжджою частиною пішоходи повинні триматися:

1 Правого боку

2 Лівого боку

3 Не має значення, з якого боку

64. Перша допомога при опіках:

1 Уражену частину тіла покрити чистою марлею або простирадлом

- 2 Проколоти пухирі, відірвати шматки одягу, що прилипли
- 3 Не вживати ніяких заходів до приїзду лікаря

65. Стихійне лихо - це:

- 1 Позапланові викиди шкідливих речовин у навколишнє середовище.
- 2 Природні явища, які спричинюють багаточисленні людські жертви і значні матеріальні збитки (урагани, землетруси, повені, сніжні затори).
- 3 Виникнення пожегів і вибухів.

66. У який термін комісія складає акт про нещасний випадок, що стався на підприємстві, за формою Н-1?

- 1 Протягом однієї доби
- 2 Протягом трьох діб
- 3 Після закінчення розслідування

67. Хто проводить інструктаж з охорони праці з учнями и під час проведення занять і несе відповідальність за збереження життя і здоров'я учнів?

- 1 Керівник закладу
- 2 Заступник директора
- 3 Вчитель

68. За межами населеного пункту під час руху проїжджою частиною пішоходи повинні триматися:

- 1 Правого боку
- 2 Лівого боку
- 3 Не має значення, з якого боку

69. Найефективніший засіб штучного дихання:

- 1 Потерпілому підняти руки за голову і опустити груди
- 2 Вдувати повітря рот в рот (ніс) потерпілого
- 3 Періодично натискати на грудну клітку потерпілого і відпускати

70. Надзвичайні ситуації екологічного характеру - це:

1 Деградація ґрунтів, руйнування озонового шару, "кислотні дощі", виснаження водних ресурсів тощо.

2 Викид шкідливих речовин в атмосферу.

3 Виникнення пожеж і вибухів.

71. Хто очолює комісію з розслідування нещасного випадку, що стався на підприємстві, в навчальному закладі?

1 Керівник закладу освіти

2 Член профкому підприємства

3 Заступник директора

72. Хто підтверджує (встановлює) права працівників на пільгове пенсійне забезпечення, додаткову відпустку, скорочений робочий день:

1 Відділ охорони праці

2 Профком підприємства

3 Атестаційна комісія підприємства

73. Хто очолює комісію з розслідування нещасного випадку, що стався із учнем?

1 Спеціаліст служби охорони праці

2 Голова профспілки

3 Заступник керівника навчального закладу

74. Який документ складається в установах між власником і профспілкою з питань умов і охорони праці?

1 Угода

2 Колективний договір

3 Зобов'язання сторін

75. Яким чином повинні переходити пішоходи проїжджу частину, якщо пішохідні переходи не позначені?

1 У будь-якому місці

2 На перехрестях уздовж лінії тротуарів або узбіч

3 Не повинні переходити

76. Чи розслідується нещасний випадок, про який потерпілий своєчасно не повідомив?

- 1 Не розслідується
- 2 Розслідується, якщо часу з моменту події пройшло не більше одного місяця
- 3 Розслідується, згідно заяви потерпілого, якщо часу з моменту події пройшло не більше одного року

77. Чи може власник у колективному договорі додатково встановлювати працівникам пільги, не передбачені законодавством?

- 1 Так
- 2 Так, за рахунок коштів підприємства
- 3 Ні

78. Чи мають право органи нагляду за ОП надсилати керівникам підприємств про невідповідність окремих посадових осіб посаді, яку вони займають?

- 1 Так
- 2 Ні
- 3 Так, за згодою профспілки

79. Акт про нещасний випадок на підприємстві за формою Н-1 зберігається у службі охорони праці протягом:

- 1 Одного року
- 2 До тих пір, поки потерпілий працює на даному підприємстві
- 3 45 років

80. Вік прийняття на роботу неповнолітніх:

- 1 3 15 років
- 2 3 15 років, а в окремих випадках з 14 років
- 3 3 16 років

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У якості методичного забезпечення використовуються конспект лекцій, методичні вказівки до виконання самостійної роботи здобувачів вищої освіти та нормативно-правові акти. Крім традиційних паперових носіїв, конспект лекцій та методичні вказівки використовуються в електронному вигляді. При проведенні лекцій може використовуватися мультимедійний проектор.

Для поглибленого вивчення дисципліни рекомендується систематичне опрацювання законів України, нормативних документів, фахових журналів та використання ресурсів Інтернет.

З метою роз'яснення найбільш складних питань дисципліни та підвищення якості виконання індивідуального завдання проводяться групові та індивідуальні консультації за розкладом кафедри.

Під час проведення контрольних заходів рівень засвоєння матеріалу змістових модулів оцінюється шляхом написання контрольних робіт та їх захисту.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Модульний контроль є невід'ємною частиною кредитно-модульної системи організації освітнього процесу. Основна його мета – підвищення якості вищої освіти за рахунок створення умов для систематичної планомірної роботи здобувача вищої освіти протягом усього семестру і надання можливості вивчення і контролю засвоєння теоретичного й практичного матеріалу навчальних дисциплін окремими частинами, які називаються «модуль».

Модуль складається з одного чи декількох логічно завершених розділів дисципліни, зміст яких розглядається під час різних видів навчальних занять (лекцій, практичних занять, семінарів, самостійної роботи здобувачів вищої освіти). При вивченні дисципліни здобувачам вищої освіти рекомендується використовувати основну та додаткову літературу, конспект лекції, а також джерела з мережі Internet.

Освітній процес вивчення дисципліни складається з 2 модулів. При вивченні дисципліни проводиться поточний та підсумковий модульний контроль.

Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення здобувачів вищої освіти оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заліку.

Питома вага заліку в загальній системі оцінок – **40 балів**. Право здавати залік дається здобувачу вищої освіти, який з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заключного іспиту набирає не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки заліку.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час виконання завдань практичних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Абільтарова Е.Н., Корець М.С., Яшанов С.М. Основи охорони праці. Модуль 1: Правові та організаційні питання охорони праці, основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії : навч.-метод. посібник. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. 409 с.
2. Желібо Є. П., Заверуха Н.М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності: підручник / за ред. Є.П. Желібо. 6-те видан. Київ: «Каравела», 2008. 344 с.
3. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці : навч. посіб. Київ: Основа, 2016. 267 с.
4. Кошель В.І., Сав'юк Г.П., Дзундза Б.С. Безпека життєдіяльності людини: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2013. 107 с.
5. Мягченко О. П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 384 с.
6. Сєріков Я.О. Основи охорони праці: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Харків, ХНАМГ, 2007. 227с.
7. Ткачук А.І., Богомаз-Назарова С.М. Основи охорони праці. Курс лекцій: навчальний посібник. Кропивницький: ПП «Центр оперативної поліграфії» Авангард». 2017. 156 с.
8. Толлок А.О. Крюковська О.А. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Дніпродзержинськ. 2011. 215 с.

Допоміжна література

1. Геврик Є. О., Сомар Г. В., Пешко Н. П. Техніка безпеки. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Київ: Зовнішня торгівля. Ельга, 2006. 316 с.
2. Гандзюк М. П., Желібо Є. П., Халімовський М. О. Основи охорони праці: підруч. для студ. вищих навч. закладів. // За ред. М. П. Гандзюка. 3-є вид., переробл. і доп. К.: Каравела, 2005. 392 с.
3. Ткачук К.Н., Зеркалов Д.В., Ткачук К.К., Полукаров Ю.О. Державне управління охороною праці. К.: Основа, 2013. 348 с.

4. Казяр М.М., Бедрій Я.І., Станіславчук О.В. Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту населення: навч. посіб. К.: Кондор, 2015. 458 с.

5. Кулалаєва Н.В., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д., Ручні та пересувні засоби пожежогасіння: основні типи, будова та безпечне використання. Навчальний посібник. К., 2011. 189 с.

6. Кулешов Н.І., Уваров Ю.В., Олейник Є.Л., Пустомельник В.П., Єгурнов Ф.І. Пожежна безпека будівель та споруд. Харків, 2004. 271 с.

7. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Миколаїв: ТОВ «Компанія ВІД», 2001. 230 с.

8. Филипчук А.С., Ткачук К.Н., Зеркалов Д.В., Полукаров О.І., Полукаров Ю.О., Кружилко О.Є. Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці: навч. посіб. К.: Основа, 2014. 261с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Законодавство України. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

2. Зацарний В.В., Зацарна О.В., Землянська О.В., Праховнік Н.А. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Київ, НТУУ «КПІ», 2016. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18263>

3. Правила дорожнього перевезення небезпечних вантажів. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.08.2018 № 656. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-18#n18>.

4. Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями. Постанова кабінету Міністрів України № 368 від 24.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF>

5. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF>.

9. ПИТАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Структура системи безпеки життєдіяльності та індикатори загального людського розвитку.
2. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Безпека в системі «людина-техніка-середовище».
3. Методологічні основи забезпечення безпеки життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек.
4. Критерії переходу небезпечної події у НС.
5. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення та обсягами заподіяних або очікуваних збитків.
6. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.
7. Індивідуальний та груповий ризик.
8. Концепція прийняттого (допустимого) ризику.
9. Рівні ризику.
10. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС.
11. Загальна характеристика природних небезпек.
12. Стихійні лиха. Негативний вплив космічних випромінювань.
13. Техногенні небезпеки та їх уражаючі фактори.
14. Промислові аварії, катастрофи, основні причини їх виникнення та наслідки.
15. Гідродинамічні аварії.
16. Пожежі, вибухи.
17. Небезпечні для людини фактори пожежі.
18. Класифікація об'єктів за їх пожежо- та вибухонебезпекою. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
19. Характеристика небезпечних хімічних речовин згідно зі ступенем їх дії на організм людини. Класифікація суб'єктів господарювання і АТО за

хімічною небезпекою.

20. Джерела радіації та одиниці її вимірювання.
21. Класифікація радіаційних аварій.
22. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину.
23. Механізм дії іонізуючих випромінювань.
24. Ознаки радіаційного ураження.
25. Нормування радіаційної безпеки. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС.
26. Класифікація соціально-політичних небезпек.
27. Соціально-політичні конфлікти.
28. Види тероризму, його уражаючі фактори.
29. Технологічний тероризм.
30. Загальна модель забезпечення безпеки життєдіяльності на виробництві та у побуті.
31. Природні бар'єри захисту біосфери.
32. Основні напрями забезпечення безпеки життєдіяльності.
33. Функції управління, пов'язані з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією та контролем.
34. Нормативно-правові документи.
35. Загальні принципи надання першої долікарської допомоги постраждалим.
36. Основні законодавчі акти з охорони праці.
37. Основні положення законодавства України про працю і охорону праці.
38. Нормативно-правові акти з охорони праці.
39. Органи державного керування охороною праці.
40. Основні функції й завдання керування охороною праці.
41. Організація служби охорони праці на підприємстві.
42. Розробка і зміст інструкцій з охорони праці на підприємствах.
43. Нормативні акти про навчання питанням з охорони праці.
44. Навчання і перевірка знань з охорони праці.

45. Види інструктажів з охорони праці.

46. Обов'язки і відповідальність роботодавця щодо дотримання діючих нормативів по навчанню працюючих з охорони праці.

47. Органи державного нагляду й громадського контролю за охороною праці.

48. Повноваження і права профспілок у здійсненні контролю за дотриманням законодавства з охорони праці.

49. Вимоги законодавства до розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.

50. Порядок і терміни розслідування нещасних випадків на виробництві.

51. Спеціальне розслідування нещасних випадків.

52. Порядок розслідування професійних захворювань на виробництві.

Порядок розслідування аварій на виробництві.

53. Показники частоти і важкості травматизму.

54. Керування страхуванням від нещасних випадків його здоров'я.

55. Порядок розгляду справ про страхові виплати.

56. Порядок і терміни проведення страхових виплат.

57. Права й обов'язки застрахованого і роботодавця, як страхувальника.

Зміст

1.	Мета та завдання навчальної дисципліни.....	3
2.	Зміст тем навчальної дисципліни.....	5
3.	Завдання для самостійного вивчення.....	9
4.	Рекомендовані теми рефератів.....	11
5.	Тестові завдання для самоконтролю знань.....	13
6.	Методи навчання.....	27
7.	Методи контролю	27
8.	Список рекомендованої літератури.....	29
9.	Питання для модульного контролю знань	31

Навчальне видання

РУСНАК

Алла Валентинівна

НАДТОЧІЙ

Ірина Ігорівна

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної роботи з дисципліни
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»**

Навчально-методичний посібник

Друкується в авторській редакції

Формат 60×84¹/₁₆. Ум. друк. арк. 2,0. Тираж 50 пр. Зам. № 0711-1.

ВИГОТОВЛЮВАЧ

Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В.

54038, м. Миколаїв, вул. Бузника, 5/1. Свідоцтво МК № 11 від 26.01.2007 р.

